

ПРОБЛЕМНИЙ КЛУБОК «ЕКОЦЕНТРУ»

Алла АКСЬОНОВА

Державне спеціалізоване науково-виробниче підприємство «Чорнобильський радіоекологічний центр» (ДСНВП «Екоцентр») має кілька напрямків діяльності, і як решта підприємств Чорнобильської зони, займається питаннями мінімізації та ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС. Для реалізації цих узагальнюючих понять йому відведена особливо відповідальна роль, від якої залежить не лише успіх реанімації постраждалих від технокатастрофи територій, а й здоров'я працівників та повноцінна діяльність інших підприємств зони відчуження. Про поставлені перед підприємством завдання та нагальні проблеми й розповідь читачам «Вісника Чорнобиля» директор ДСНВП «Екоцентр» Олег Бондаренко

— Діяльність нашого підприємства спеціалізується в кількох напрямках, — розпочав нашу розмову з ознайомлення зі своїм специфічним господарством Олег Олександрович. — Це науково-виробнича та аналітична робота. Щодо першої (науково-виробничої), то вона включає в себе п'ять основних завдань, а саме: проведення моніторингу навколишнього природного середовища зони відчуження з метою виявлення радіаційного забруднення, який передбачає спеціальні заміри та взяття проб у конкретно визначених об'єктах із подальшою обробкою отриманих даних у лабораторних умовах. Після цього результати лабораторних досліджень систематизуються, узагальнюються та аналізуються, що і є аналітичною роботою. А в подальшому готові висновки стануть основою для інформаційно-звітних матеріалів, які теж готують наші працівники. Скажу вам відверто, що це чималий шматок кропіткої, малоцікавої, але дуже важливої роботи. В його перелік входить підготовка не лише доповідей на українські та міжнародні конференції й публікацій до періодичних наукових видань, а й численних щотижневих, щомісячних, щоквартальних довідок,

(Закінчення — на стор. 3)

ПРОБЛЕМНИЙ КЛУБОК «ЕКОЦЕНТРУ»

(Закінчення. Початок — на стор. 1)

річних звітів для різних відомств та установ про радіаційний стан зони відчуження, точніше, всіх її моніторингових об'єктів.

— *А що слугує об'єктом для моніторингу?*

— Це ландшафти конкретно визначених 13-ти полігонів, а ще ґрунт у пунктах захоронення радіаційних відходів (діючий — «Буряківка», законсервований — «Підлісний») та в пунктах АУ та АСКРС ближньої зони. Об'єктами моніторингу ґрунтового покриву є і техногенно змінені ділянки заплави р. Прип'ять, міста Чорнобиль та Прип'ять, місця проживання персоналу та самопоселенців. До об'єктів для моніторингу віднесено й рослинність зони, поверхневі та стічні води, підземні й питні води, приземний шар повітря, атмосферні опади, тощо.

Між іншим, крім моніторингу, наші фахівці ще займаються питаннями забезпечення радіаційного та дозиметричного контролю при виконанні робіт персоналом підприємств зони відчуження. Напрямок дуже важливий, оскільки мова йде про здоров'я людей. Скажімо, якщо за показниками індивідуального дозиметричного контролю зовнішнього опромінення в 2007 році (на контролі було 4 489 осіб, середня доза 1,15 мЗв) перевищень контрольного рівня в 15 мЗв не зафіксовано, то за вмістом Cs-137 в організмі працівників (проведено 3 881 вимірювання) за цей же період зафіксовано 2 перевищення контрольного рівня в 37 кБк. Ось вам й привід для моніторингового пошуку джерела надходження Cs-137.

Наші працівники також розробляють й апробують спеціальні заходи щодо реабілітації території зони та виконують суто науково-дослідницькі роботи із прогнозування, попередження та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій. У нашій компетенції проведення експертиз та підготовка експертної оцінки наукових досліджень на тему вивчення та зменшення негативних екологічних наслідків Чорнобильської катастрофи. Крім цього, розробка та впровадження методичних підходів до оцінки безпеки ядерних об'єктів, аналіз екології лісових екосистем й радіоекології наземних та водних екосистем, розробка та тестування методів реабілітації території зони відчуження, впровадження індексу радіаційної безпеки, ретроспективна дозиметрія плюс нормотворча діяльність, міжнародна співпраця і тому подібне.

— *Для виконання таких обсягів завдань потрібен чималий фінансовий, кадровий та технічний ресурс. Чи маєте проблеми в цьому напрямку?*

— Цілий клубок, який розмотуєш, а життя доповнює його новими проблемами. Фінансів, як і в решті підприємств зони відчуження, постійно не вистачає. Але особливо гостро стоїть питання кваліфікованих кадрів. Така ситуація не тільки в нас. Про дану проблему говорять директори всіх підприємств і не лише тих, що з Чорнобильської зони. І хоча на сьогодні в Україні незадіяних кадрів вистачає, однак кваліфі-

кованих, я вже не кажу за високого рівня професіоналів, серед них — обмаль. Саме в таких нині мають особливу потребу підприємства державної форми власності. Молоді та перспективні фахівці через низьку зарплатню та обмежені стимулюючі можливості працевлаштовуватися на такі підприємства не поспішають. А нині працюючих та досвідчених кадрів із кожним роком стає все менше: хто за станом здоров'я не може далі працювати, інші — через настання пенсійного віку.

— *У яких фахівців найгостріша потреба? Тих, що з середньої чи вищої ланки?*

— Нам потрібні й ті, й інші. Тобто я під терміном кваліфіковані мав на увазі як інженерів, так і керівний склад. Щодо робітничих професій, то тут є невеликий нюанс. У цілому суто робітників у нас не багато, тому проблем немає. Але до цієї категорії працівників віднесені й дозиметристи, що є не правильно, відтак питання потреби в цих кадрах залишається відкритим.

До речі, умовний поділ на робітничий і технічний персонал існує із радянських часів. Не всі професії, на мій погляд, у ньому правильно розподілені. Проте маємо, що маємо, і доки іншого поділу нема, дотримуємось чинного.

Стосовно технічного персоналу, який маємо в деяких підрозділах, то тут питання з потребою кадрів більш-менш закрите. Хоча періодично й виникають певні проблеми, оскільки працівники цієї категорії потроху йдуть на пенсію, а напрацьований досвід не мають кому передати. Молодь, як я вже говорив, на державні підприємства із невеликою зарплатнею не поспішає. Ті ж молоді працівники, котрі приходять на роботу, не встигають все перейняти, що потрібно. Натомість проблема з кожним роком все більше загострюється. А щоб вона не дійшла критичної межі, коли молодь, прийшовши на державне підприємство, уяви не матиме, чого вона туди прийшла, і не розумітиме свою місію, потрібно вже нині шукати шляхів кардинального її вирішення. Однак самотужки керівники державних підприємств, на мій погляд, без допомоги держави, наврод чи з таким завданням упораються.

Взагалі, більшість людей, які в нас працюють, абсолютні ентузіасти тієї справи, якою займаються. Завдяки цьому нам і вдається дещо стримувати гостроту кадрового питання. Як довго? Знову ж таки — питання відкрите.

Щодо технічного ресурсу, про який ви запитували вище, то тут теж є певні проблеми. Наш технічний парк зношений. Правда, дещо перепадає від міжнародної співпраці, але цього для нормальної роботи недостатньо.

— *У якій формі співпрацюєте із міжнародними колегами?*

— Про міжнародні конференції я вже згадував вище. Нині ж маємо кілька міжнародних проектів — два по лінії МАГАТЕ. Це співпраця по вдосконаленню системи радіаційного моніторингу навколишнього середовища та напрацювання заходів посилення безпеки

ядерних матеріалів) і один (TACIS U4.01/03 S) по модернізації автоматизованої системи контролю радіаційного стану (АСКРС) у Чорнобильській зоні відчуження, донором якого виступає ЄС. Між іншим, цей проект цікавий тим, що передбачає створення сучасної автоматизованої системи раннього попередження, яка здатна:

— контролювати потужність експозиційної дози в зоні відчуження, включаючи промисловий майданчик ЧАЕС та м. Славутич;

— повідомляти про зміни радіаційного стану в зоні відчуження у випадку надзвичайної ситуації;

— прогнозувати розвиток радіаційного стану в разі радіаційної аварії.

Крім міжнародних проектів у наших планах співпраці з міжнародною спільнотою і міжнародні навчання, метою яких є напрацювання досвіду по проведенню заходів із інспектування на місцях, зокрема оцінка реальних умов, взяття зразків з навколишнього середовища, їх аналіз, тестування відповідних стандартів оперативних процедур тощо.

— *Дякую за розмову.*